

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 4 września 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił A. G. prawa do renty rodzinnej po zmarłym w dniu 1 stycznia 2010 r. G. G. (1). W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że brak prawa do przyznania renty rodzinnej, gdyż w dniu śmierci byłego męża wnioskodawczyni nie osiągnęła 50 lat życia bądź nie była niezdolna do pracy. Wiek 50 lat osiągnęła po upływie 5 lat od śmierci męża i od zaprzestania wychowywania dziecka uprawnionego do renty rodzinnej, a także nie udokumentowała niezdolności do pracy powstałej przed upływem 5 lat od daty śmierci byłego męża. Ponadto wnioskodawczyni nie miała zasądzonych alimentów wyrokiem Sądu lub ugodą, czy na podstawie porozumienia bezpośrednio przed dniem śmierci byłego małżonka. (decyzja k. 21 akt ZUS)

W dniu 26 lutego 2016 r. A. G. złożyła odwołanie od wskazanej wyżej decyzji do Sądu Okręgowego w Łodzi, w którym wniosła o jej zmianę oraz o przyznanie prawa do spornego świadczenia. Odwołująca przyznała, że nie spełniła warunków formalnych i powołała się na zasady współżycia społecznego a w szczególności swój zły stan zdrowia i problemy finansowe. (odwołanie k. 2 – 3)

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie przytaczając argumentację jak w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji. (odpowiedź na odwołanie k. 4 – 4 verte)

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawczyni A. G. urodziła się w dniu (...) (bezsporne)

Ubezpieczona i G. G. (1) zawarli związek małżeński w dniu 22 października 1994 r. Wyżej wymienieni mieli wspólne dziecko: J. G.. (bezsporne, a nadto odpis skrócony aktu małżeństwa k. 9)

Wyrokiem z dnia 11 października 2002 r. Sąd Okręgowy w Łodzi w sprawie o sygn. akt XII C 894/02 rozwiązał związek małżeński A. G. G. G. (1) bez orzekania o winie oraz zasądził od G. G. (1) na rzecz małoletniej córki J. G. alimenty w kwocie po 500 zł miesięcznie. Wnioskodawczyni nie wystąpiła nigdy do sądu z pozwem o podwyższenie alimentów na rzecz córki. (bezsporne, a nadto wyrok SO w Łodzi z 11.10.2002 r. k. 6, pismo wnioskodawczyni z dnia 13.08.2019 r. k. 12 akt ZUS)

Wnioskodawczyni w 2009 r. chorowała na porażenie lewego nerwu twarzowego a w czerwcu 2013 r. została poddana operacji usunięcia lewej ślinianki przyusznej. Obecnie leczy się neurologicznie na chorobę kręgosłupa oraz zespół cieśni nadgarstka. A. G. nie legitymuje się orzeczeniem o niezdolności do pracy i nie miała nigdy przyznanego prawa do renty z tego tytułu. (bezsporne, a nadto karta informacyjna leczenia szpitalnego k. 14, k. 17-18, karta informacyjna leczenia w oddziale pomocy doraźnej k. 15 – 16, historia leczenia ze Szpitala im. WAM w Ł. k. 19 akt ZUS)

G. G. (1) zmarł w dniu 1 stycznia 2010 r. (kserokopia odpisu skróconego aktu zgonu k. 8 akt ZUS)

Wnioskodawczyni nie ma orzeczonych świadczeń alimentacyjnych od G. G. (1) i brak jest w tym zakresie umowy z G. G. (1). (okoliczność bezsporna)

W dniu 17 lipca 2019 r. ubezpieczona złożyła w organie rentowym wniosek o ustalenie prawa do renty rodzinnej po zmarłym G. G. (1). (wniosek k. 1 – 10 akt ZUS)

Zaskarżoną decyzją z dnia 4 września 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił A. G. prawa do renty rodzinnej po zmarłym w dniu 1 stycznia 2010 r. G. G. (1). W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że brak prawa do przyznania renty rodzinnej, gdyż w dniu śmierci byłego męża wnioskodawczyni nie osiągnęła 50 lat życia bądź nie była niezdolna do pracy. Wiek 50 lat osiągnęła po upływie 5 lat od śmierci męża i od zaprzestania wychowywania dziecka uprawnionego do renty rodzinnej, a także nie udokumentowała niezdolności do

pracy powstałej przed upływem 5 lat od daty śmierci byłego męża. Ponadto wnioskodawczyni nie miała zasądzonych alimentów wyrokiem Sądu lub ugodą, czy na podstawie porozumienia bezpośrednio przed dniem śmierci byłego małżonka. (decyzja k. 21 akt ZUS)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o całokształt materiału dowodowego zebranego w sprawie, w szczególności o dokumenty zawarte w załączonych do akt sprawy aktach ZUS dotyczących renty rodzinnej. Zebrane dokumenty nie nasuwają wątpliwości i pozwalają tym samym na wydanie rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

Odwołanie A. G. jest nieuzasadnione.

Stosownie do art. 65 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U z 2020 r. poz. 53) renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniała warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń. Przy ocenie prawa do renty przyjmuje się, że osoba zmarła była całkowicie niezdolna do pracy.

Zgodnie z art. 70 ust.1 pkt 1 w/w ustawy wdowa ma prawo do renty rodzinnej, jeżeli w chwili śmierci męża osiągnęła wiek 50 lat lub była niezdolna do pracy.

Stosownie zaś do treści art. 70 ust.3 w/w ustawy małżonka rozwiedziona lub wdowa, która do dnia śmierci męża nie pozostawała z nim we wspólności małżeńskiej, ma prawo do renty rodzinnej, jeżeli oprócz spełnienia warunków określonych w ust. 1 lub 2 miała w dniu śmierci męża prawo do alimentów z jego strony ustalone wyrokiem lub ugodą sądową.

Zgodnie z art. 73 ust.1 renta rodzinna wynosi:

- 1) dla jednej osoby uprawnionej - 85% świadczenia, które przysługiwałoby zmarłemu;
- 2) dla dwóch osób uprawnionych - 90% świadczenia, które przysługiwałoby zmarłemu;
- 3) dla trzech lub więcej osób uprawnionych - 95% świadczenia, które przysługiwałoby zmarłemu.

W myśl art. 56 § 1 k.r.o. jeżeli między małżonkami nastąpił zupełny i trwały rozkład pożycia, każdy z małżonków może żądać, ażeby sąd rozwiązał małżeństwo przez rozwód.

Pojęcie „wspólności małżeńskiej” przewidzianej w art. 70 ust. 3 cytowanej wyżej ustawy obejmuje nie tylko wspólność majątkową małżeńską, lecz też więź duchową, osobistą, fizyczną, emocjonalną i uczuciową. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 15.05.2013 r. wydany w sprawie III AUa 1534/12, opubl. LEX nr 1321905, wyrok SA w Białymstoku z dnia 25 października 2000 r., sygn. akt III AUa 410/00, opubl. Legalis nr 49305)

Osobne zamieszkiwanie małżonków przy braku obiektywnych przeszkód do wynajęcia (lub zakupu) wspólnego mieszkania, prowadzenie osobnych gospodarstw domowych, posiadanie odrębnych majątków (i kont bankowych), udzielenie upoważnienia do dysponowania rachunkiem bankowym przez jednego z nich innemu członkowi swojej rodziny - to okoliczności mogące świadczyć o braku wspólności małżeńskiej w rozumieniu art. 70 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 1440). (vide wyrok SA w Katowicach z dnia 21.02.2013 r., III AUa 793/12, opubl. Legalis nr 758171)

Zgodnie natomiast z dyspozycją art. 6 k.c. to na odwołującej się spoczywał ciężar dowodowy w przedmiotowej sprawie, zatem to ona powinna była udowodnić okoliczności, z których wywodzi skutki prawne. Sąd nie jest zaś zobowiązany do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 232 k.p.c.).

Przekładając powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy wskazać należy, że wyrokiem z dnia 11 października 2002 r. Sąd Okręgowy w Łodzi w sprawie o sygn. akt XII C 894/02 rozwiązał związek małżeński A. G. i G. G. (1) bez orzekania o winie oraz zasądził od G. G. (1) na rzecz wspólnej córki stron J. G. alimenty w kwocie po 500 zł miesięcznie.

Niesporna jest też okoliczność, że ubezpieczona nie posiadała ustalonego sądownie prawa do alimentów po zmarłym mężu. Nadto brak jest też nieformalnej umowy w tym zakresie między małżonkami.

Dodatkowo też ustalono, że wnioskodawczyni w dniu śmierci byłego męża nie osiągnęła 50 lat życia oraz nigdy nie orzeczono jej niezdolności do pracy

Wnioskodawczyni nie spełnia także warunku określonego w ust. 3 art. 70 ustawy emerytalnej.

Prawo do renty rodzinnej ma tylko ta była małżonka, która miała w dniu śmierci męża prawo do alimentów z jego strony. Stanowisko powyższe jest ugruntowane zarówno w judykaturze, jak i wśród komentatorów.

W myśl wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2015 r. w sprawie o sygn. akt I UK 283/14, opub. LEX 1677128 orzeczenie sądowe o rozwodzie (separacji) wyklucza prawo wdowy do renty rodzinnej na podstawie art. 70 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, chyba, że miała ona w dniu śmierci męża prawo do alimentów z jego strony. (vide też wyrok SA w Katowicach z dnia 13.02.2008 r., sygn. akt III Aua 757/07, opubl. LEX nr 470096, wyrok SN z 09.08.2007 r., sygn. akt I UK 67/07, opubl. OSNP 2008/19-20/297)

Sądowi Okręgowemu znany jest wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13.05.2014 r. o sygn. akt SK 61/13, zgodnie z którym art. 70 ust. 3 cytowanej ustawy emerytalnej w zakresie, w jakim uprawnienie małżonki rozwiedzionej do uzyskania renty rodzinnej uzależnia od wymogu posiadania w dniu śmierci męża prawa do alimentów z jego strony ustalonych wyłącznie wyrokiem lub ugodę sądową, jest niezgodny z art. 67 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP. Zgodnie z Uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 26.10.2006 r. III UZP 3/06 opubl. w LEX nr 196402 warunkiem nabycia prawa do renty rodzinnej przez wdowę jest, poza spełnieniem przesłanek określonych w art. 70 ust. 1 i 2 cytowanej Ustawy emerytalnej pozostawanie przez małżonków do dnia śmierci jednego z nich w stanie faktycznej wspólności małżeńskiej. Za wspólność małżeńską uważa się rzeczywisty związek łączący oboje małżonków obejmujący nie tylko wspólne zamieszkiwanie i prowadzenie wspólnego gospodarstwa, ale też wspólne pożycie, wierność, działanie dla dobra rodziny. Chodzi więc o utrzymywanie wszystkich łączących małżonków więzi a więc wspólności majątkowej małżeńskiej, ale i więzi uczuciowej, emocjonalnej oraz fizycznej. Wymaganie pozostawania w faktycznej wspólnocie małżeńskiej sprawie, że dla spełnienia tego warunku nabycie prawa do renty rodzinnej nie wystarcza samo występowanie zewnętrznych oznak w postaci istnienia małżeństwa potwierdzonego formalnym aktem małżeńskim, ale konieczne jest zachowanie do dnia śmierci ubezpieczonego realnych więzi małżeńskich w ich rozmaitych wspólnotowych przejawach. (por. Uchwałę 7 sędziów SN z 26.10.2006 r. III UZP 3/06, wyrok SA w Gdańsku z 9.05.2014 r., sygn. akt III AUa 1480/13 Lex nr 1488586, wyrok SA w Szczecinie z 6.02.2014 r. sygn. akt III AUa 652/13, opubl. Lex nr 1461161, wyrok SA w Szczecinie z 27.06.2013 r., sygn. III AUa 104/13, opubl. Lex nr 1381540)

W uzasadnieniu zaś wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2007 r., sygn. akt I UK 67/07, opubl. OSNP z 2008 r., nr 19-20, poz. 297, Sąd wyraził pogląd, że sytuacja, w której wdowa, mimo orzeczonego rozwodu (separacji), pozostająca we faktycznym pożyciu z byłym małżonkiem, nabywałaby prawo do renty rodzinnej, pozostawałaby w całkowitym oderwaniu od znaczenia rozwodu, przewidzianego w art. 60 § 1 k.r.o.. Co więcej, prowadziłoby to do akceptacji sytuacji, w której - dla przepisów prawa ubezpieczeń społecznych, wykładanych z uwzględnieniem przepisów prawa rodzinnego - obojętny pozostawałby stan prawny, mający przecież doniosłe znaczenie dla stosunków małżeńskich. Z tego względu Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że przesłanka uzasadniająca orzeczenie rozwodu (separacji) w postaci zupełnego rozkładu pożycia nie pozostawia wątpliwości co do tego, że jej występowanie jest jednoznaczne z brakiem wspólności małżeńskiej w rozumieniu art. 70 ust. 3 ustawy rentowej. Nawiązanie ponownych więzi między małżonkami, utożsamianych z pojęciem faktycznego pożycia małżeńskiego, nie prowadzi do restytucji

wspólności małżeńskiej. (por. wyrok SA w Szczecinie z dnia 16.05.2013 r., w sprawie III AUa 2/13, opubl. LEX nr 1400439)

Powyższe oznacza, że w przedmiotowym postępowaniu zbędnym było badanie wzajemnych relacji osobistych i majątkowych pomiędzy małżonkami G.. Z racji orzeczonego rozwodu nie istniała między nimi w znaczeniu prawnym więź w postaci wspólności małżeńskiej. Nawet pozostawanie w nieformalnym konkubinacie nie dawałoby podstaw do ustalenia prawa do renty rodzinnej po zmarłym mężu (vide wyrok Sądu Najwyższego z 29 października 1998 r., sygn. II UK 286/98, OSNP z 1999 r., nr 23, poz. 760, por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach w sprawie III AUa 757/07 z 13.02.2008 r., opubl. w LEX nr 470096).

Zgodnie z treścią wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 6.01.2010 r., (opubl. LEX nr 1133413) nawet dobrowolne stałe i regularne przyczynianie się do utrzymania jednego z rozwiedzionych małżonków przez drugiego nie spełnia wymogu dotyczącego alimentów określonego w cytowanym art. 70 ust. 3 Ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. (vide też wyrok SA w Krakowie z 15.12.2015 r. III AUa 149/15, opubl. Legalis nr 1399109)

Warunkiem zaś nabycia prawa do renty rodzinnej przez wdowę (wdowca) jest, poza spełnieniem przesłanek określonych w art. 70 ust. 1 i 2 ustawy 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.), pozostawanie przez małżonków do dnia śmierci jednego z nich w stanie faktycznej wspólności małżeńskiej (art. 70 ust. 3 tej ustawy). (vide uchwała 7 sędziów SN z dnia 26.10.2006 r., III UZP 3/06, opubl. Legalis nr 77921)

Z materiału dowodowego zgromadzonego w niniejszej sprawie wynika bezsprzecznie, że mąż G. G. (1) nigdy faktycznie nie płacił na rzecz wnioskodawczyni alimentów, w tym nawet w drodze samodzielnego porozumienia stron – brak jest dokumentu stanowiącego umowę w tym zakresie. W wyroku o rozwodzie G. G. (1) nie był zobowiązany do alimentów na rzecz byłej żony a jedynie do świadczeń alimentacyjnych na rzecz ich wspólnej córki.

Nadto nie jest możliwe w realiach niniejszej sprawy uwzględnienie roszczenia A. G. na innej podstawie, gdyż w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nie jest prawnie dopuszczalne stosowanie klauzul generalnych, którymi są w szczególności zasady współżycia społecznego. Zgodnie z poglądem judykatury „Do złagodzenia rygorów prawa ubezpieczeń społecznych nie stosuje się ani art. 5 k.c., ani art. 8 k.p., bo przepisy prawa ubezpieczeń społecznych mają charakter przepisów prawa publicznego.” „W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych niedopuszczalne jest powoływanie się na zasady współżycia społecznego, jako że prawo ubezpieczeń społecznych, w odróżnieniu od przepisów prawa pracy (art. 300 k.p.), nie zawiera normy o charakterze takiej klauzuli generalnej, ani też normy zezwalającej na stosowanie w zakresie nieuregulowanym przepisów kodeksu cywilnego.” (por. wyrok SN z dnia 16 czerwca 2011 r. sygn. akt III UK 214/10 opubl. LEX 1095955, wyrok SA w Katowicach z dnia 20 maja 2010 r., sygn. akt III AUa 3616/09, opubl. LEX nr 785483 wyrok SN z dnia 2 grudnia 2009 r., sygn. akt I UK 174/09, opubl. LEX nr 585709, wyrok NSA w W. z dnia 18 maja 2011 r., sygn. akt I OSK 124/11, opubl. LEX 990161, wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 7 listopada 2008 r., sygn. akt III AUa 330/08)

Reasumując, zebrany w sprawie materiał dowodowy nie daje podstaw do zmiany zaskarżonej decyzji i Sąd Okręgowy w Łodzi na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie wnioskodawczyni A. G. jako niezasadne.

ZARZĄDZENIE

odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć wnioskodawczyni z pouczeniem o środkach zaskarżenia .

K.B